

LANDBRUKETS UTREDNINGSKONTOR

Schweigaardsgt. 34 C, Postboks 3720 Gamlebyen,
0135 Oslo 1. Tlf.: (02) 68 18 00. Fax: (02) 67 34 19

 **LANDBRUKS
SAMVIRKET**

\oo3lu117.te

LANDBRUKETS UTREDNINGSKONTOR

Notat nr 4/90

AYSE M BULAK HAGELIA

ROMATRAKTATEN

- EN KORTFATTET PRESENTASJON

FORORD

Samarbeidet i EF - De europeiske fellesskap - bygger opprinnelig på tre traktater. Avtalen om økonomisk samarbeide - Romatraktaten - framstår som den viktigste.

I 1987 ble det foretatt en rekke endringer i Romatraktaten gjennom en egen avtale mellom EF-landene. Denne avtalen omtales gjerne som Enhetsakten. Foruten at Enhetsakten er en revisjon av de opprinnelige traktatene, framstår den også som en egen traktat som hjemler det utenrikspolitiske samarbeidet mellom EF-landene.

Traktatene om De europeiske fellesskap finnes utgitt i bokform. Den forkortede utgaven utgjør 600 sider!

I tillegg til traktatene finnes det et stor antall av direktiver, beslutninger, forordninger og henstillinger. Sammen med domsavsigelser fra EF-domstolen utgjør alt dette EFs rettsgrunnlag.

I dette notatet gir LUs konsulent Ayse M Bulak Hagelia, en kortfattet oversikt over hovedelementene i de forskjellige delene av Romatraktaten. Notatet er ment som en første introduksjon til EFs "acquis". En dypere forståelse av EFs rettsgrunnlag og politikk forutsetter at man er villig til å bruke tid til mere omfattende lesning.

Oslo, april 1990

Oddvar M Nordnes

Landbrukets Utredningskontor

- administrativt underlagt Landbrukssamvirkets Felleskontor - er et samarbeidsorgan for:

Norges Bondelag, Norske Melkeprodusenters Landsforbund, Norges Kjøtt og Fleskesentral, Norske Eggsentraler, A.L. Gartnerhallen, Norske Felleskjøp, Norske Potetindustrier, Honningsentralen A/L, NRF-Avlslaget for Norsk Rødt Fe, Norsk Svineavlslag, Landteknikk, Gjensidige Forsikring, Fokus Bank A/S, Landkreditt.

ROMATRAKTATEN

INNHOOLD

Innledning

Romatraktatens artikler

1.	Prinsippene (art 1 - 8c).....	4
2.	Fellesskapets grunnlag	
2.1	Fri bevegelse av varer (art 9 - 37).....	6
2.2	Landbruk (art 38 - 47).....	7
2.3	Fri bevegelse av personer, tjenesteyting og kapital	
2.3.1	Fri bevegelse av personer (art 48 - 51).....	10
2.3.2	Etableringsrett (art 52 - 58).....	10
2.3.3	Tjenester (art 59 - 66).....	11
2.3.4	Kapital (art 67 - 73).....	11
2.4	Transport (art 74 - 84).....	12
3.	Fellesskapets politikk	
3.1	Felles regler	
3.1.1	Konkurranseregler (art 85 - 94).....	12
3.1.2	Fiskale bestemmelser (art 95 - 99).....	13
3.1.3	Harmonisering av lovgivning (art 100 - 102).....	13
3.2	Økonomisk politikk	
3.2.1	Økonomisk- og monetær union (art 102a).....	14
3.2.2	Konjunkturpolitikk (art 103).....	14
3.2.3	Betalingsbalanse (art 104 - 109).....	14
3.2.4	Handelspolitikk (art 110 - 116).....	14
3.3	Sosial politikk	
3.3.1	Sosiale bestemmelser (art 117 - 122).....	15
3.3.2	Det europeiske sosialfond (art 123 - 128).....	15
3.4	Den europeiske investeringsbanken (art 129 - 130)	16
3.5	Økonomisk og sosial samhörighet (art 130a - 130e)	16
3.6	Forskning og teknologisk utvikling (art 130f - 130q).....	16
3.7	Miljø (art 130r - 130t).....	17
4	De oversjøiske landenes og territorienes assosiering (art 131 - 136a).....	18
5	Fellesskapets institusjoner	
5.1	Bestemmelser vedr. institusjonene (art 137 - 198)	18
5.2	Finansielle bestemmelser (art 199 - 209).....	19
6	Alminnelige og avsluttende bestemmelser (art 210 - 248).....	19
	Vedlegg I - Liste over landbruksvarer.....	22
	Vedlegg II - Publikasjoner fra LU.....	24

INNLEDNING

Romatraktaten er sammen med EKSF-traktaten (Det europeisk kull- og stålfelleskapet) og EURATOM-traktaten (Det europeiske atomenergifelleskapet), det konstitusjonelle rammeverket for EF, De europeiske fellesskap. EKSF-traktaten ble inngått i 1950 mellom Belgia, Tyskland, Frankrike, Italia, Luxembourg og Nederland. I 1957 fikk man så en avtale som ble undertegnet av de samme landene om fredelig utnyttelse av atomenergi, EURATOM, og en traktat om Det europeiske økonomiske fellesskap (EEC). Begge disse avtalene ble underskrevet samtidig i Roma, men det er avtalen om økonomisk samarbeide som i ettertiden er blitt stående som "Romatraktaten".

De nye medlemmene som er kommet til etter 1957, Storbritannia, Danmark, Irland, Hellas, Spania, og Portugal har måttet godta reglene i disse traktatene og tilpasse sine egne lovverk til de mere utfyllende bestemmelsene i direktiver etc. som er vedtatt senere (harmonisering).

Romatraktaten beskriver en overgangsperiode for å oppnå et felles marked innen 12 år f.o.m. 1957. I dag er disse artikler 'out of date' (uaktuelle). Samtidig er det tilføyelser i den opprinnelige traktaten som er ment å fylle dagens behov.

1. juli 1987 ble "Enhetsakten", som er en revisjon av de tre opprinnelige traktatene satt i verk. Enhetsakten utgjør i seg selv også en traktat som hjemler et utenrikspolitisk samarbeide mellom EF-landene.

Dette notatet om Romatraktaten er et kortfattet refererende sammendrag av traktaten, og med noen få merknader.

ROMATRAKTATENS ARTIKLER

1. PRINSIPPENE (Art. 1-8c).

De landene som undertegnet Romatraktaten fastslår å opprette et fellesmarked og å foreta en gradvis tilnærming av sin økonomiske politikk. Fellesskapet har til formål;

- (i) harmonisk utvikling av økonomiske aktiviteter,
- (ii) kontinuerlig og balansert økonomisk ekspansjon,
- (iii) økt stabilitet
- (iv) akselerert økning i levestandarden
- (v) nærmere forhold mellom medlemsstatene

For å oppnå målene skal;

(i) alle slags toll og kvantitative restriksjoner i forbindelse med eksport og import av varer mellom medlemsstatene oppheves.

(ii) felles tariff og handelspolitikk overfor tredjeland innføres

(iii) hindringer for fri bevegelse av kapital, tjenester og mennesker innenfor EF-området fjernes

(iv) en felles landbrukspolitik innføres

(v) en felles transportpolitikk innføres

(vi) det gjennomføres tiltak som hindrer konkurransevridning

(vii) medlemslandenes økonomiske politikk samordnes slik at det ikke oppstår ulikevekt i betalingsbalansen

(viii) lovverket i medlemslandene tilpasses slik at fellesmarkedet kan fungere.

(ix) et europeisk sosialfond og en europeisk investeringsbank opprettes for å forbedre arbeidernes levestandard, og for å lette økonomisk ekspansjon

(x) de oversjøiske landene og territoriene assosieres for å øke handel og å fremme den økonomiske og sosiale utviklingen.

Artiklene 4-6 definerer fellesskapets institusjoner, og krever at medlemsstatene samarbeider med fellesskapets institusjoner for å oppnå traktatens mål.

Artikkel 7 setter forbud mot diskriminering av medlemslands statsborgere på grunnlag av nasjonalitet i EF-området. Spørsmål knyttet til diskriminering avgjøres ved flertallsvedtak.

Opprinnelig beskriver artikkel 8 en tolv års overgangsperiode fra 1957 for opprettelse av fellesmarkedet. Senere er art. 8 blitt oppdatert i forbindelse med Enhetsakten. I følge den skal det indre markedet nå være ferdigstilt innen utgangen av 1992. (Noen spesielle unntaksordninger for medlemsland med svakere økonomi)

Merknad

Art. 2 fastslår både formålet med Romatraktaten og angir de to sett av virkemiddel som skal benyttes for å nå målene. Disse virkemiddelsettene er: 1) etablere et felles marked, 2) tilnærming av landenes økonomiske politikk. Opplistingen i artikkel 3 retter seg mot tiltak som kan gi fri flyt av varer, kapital, tjenester og arbeidskraft. At EF ikke klarte å realisere dette innen den opprinnelige tidsfristen på 12 år skyldes en lang rekke forhold. Dels oppstod det nasjonale strømminger i enkelte land som bremsset utviklingen. Dels ble EF i 70-årene påvirket av den globale nedgangen i økonomiske aktiviteter (tilbakegang i forbindelse med oljekrisen). I tillegg kom problemer knyttet til integreringen av nye medlemmer. Alle disse faktorene reduserte farten i tilnæringsprosessen mot et indre fritt marked. Planer for økonomisk og monetær union som forelå allerede i 1972 da Norge avviste medlemskap, skulle ha blitt oppnådd innen 1980, men er fortsatt i prosess. Enhetsakten kom derfor som resultat av en statusgjennomgang i første halvdel av 80-årene, og som viste at det fortsatt gjensto en del vesentlige beslutninger før man hadde realisert målsettingene fra 1957. De nye bestemmelsen (art 8a - 8c) setter en ny tidsfrist for "det

indre marked" - 31. desember 1992, og man legger større styrke i beslutningsprosessen ved å gi Rådet fullmakt til å treffe flere nødvendige beslutninger ved kvalifisert flertall mot tidligere ved enstemmighet.

2. FELLESSKAPETS GRUNNLAG

2.1. FRI BEVEGELSE AV VARER (Art. 9-37).

Fellesskapets grunnlag er en tollunion. Varene produsert i medlemslandene skal selges tollfritt til andre medlemsland. En felles tolltariff innføres overfor tredje land.

Art. 12-17 og art. 18-29 definerer en overgangsperiode fra 1957 for fjerning av tollbarriere mellom medlemslandene og etablering av felles tolltariff. Målene er;

- å øke handel mellom medlemslandene og tredje land
- å forbedre konkurransevilkårene innenfor fellesskapet
- å ta hensyn til fellesskapets behov for forsyninger med råvarer og halvfabrikkerte varer, og å unngå forstyrrelser når det gjelder konkurranse mellom medlemslandene med hensyn til ferdige varer
- å garantere rasjonell utvikling av produksjon og ekspansjon av forbruk innenfor fellesskapet.

Art. 30-35 fastsetter at kvantitative restriksjoner på import og eksport mellom medlemsland skal fjernes seinest i slutten av overgangsperioden. Ingen nye restriksjoner skal introduseres.

Art. 33 regulerer en ti-års overgangsperiode fra 1957.

Art. 36 definerer noen unntak til toll reguleringer på basis av offentlig orden, moral, offentlig sikkerhet, beskyttelse av mennesker-, dyr- og planteliv, beskyttelse av nasjonalskatter, industriell og kommersiell eiendom. Art. 36 krever samtidig at unntakene ikke skal ha opprinnelse i vilkårlig forskjellsbehandling eller være forsøk på en skjult begrensning av samhandel mellom medlemsland.

Art. 37 gir regler for statlige monopoler. De statlige

handelsmonopolene tilpasses gradvis slik at ingen diskriminering eksisterer mellom medlemslands statsborgere med hensyn til forsynings- og avsetningsvilkår fra slutten av overgangsperioden, ca. 1970. Hvis et produkt er underkastet et statlig handelsmonopol i et eller flere medlemsland, kan Kommisjonen bemyndige de andre medlemslandene til å anvende beskyttelsesforanstaltninger så lenge den nevnte tilpasningen ikke har funnet sted.

Merknad

Når det gjelder unntakene definert i art. 36 har det til nå ikke vist seg lett å få godtatt slike av EF-domstolen. De fleste overgangsordningene som ble nevnt i avsnittet er avvirket, men det finnes fortsatt mange tekniske handelshindringer som nå forutsettes fjernet innen utgangen av 1992.

2.2. LANDBRUK (art 38 - 47).

Reglene for etablering av fellesmarkedet gjelder også landbruket og art. 38 forutsetter at det utformes en felles landbrukspolitikk. Denne skulle utvikles i løpet av en overgangsperiode og fastlegges seinest ved slutten av perioden.

Fellesmarkedet definerer jordbruksprodukter som; produkter fra jordbruk, husdyrproduksjon, fiskeri og produkter som er direkte forbundet med disse produktene og som har gjennomgått en første bearbeiding.

Art. 39 og 46 gir grunnlag for enkelte unntak. Liste over varer som går under disse artiklene er gjengitt i Annex II til Romatraktaten (se vedlegg).

Målsettingen for den felles landbrukspolitikken i følge art. 39 er;

- høyere produktivitet gjennom teknisk utvikling, rasjonalisering og best mulig utnyttning av arbeidskraften for derigjennom

- å sikre en rimelig levestandard for bønder
- å stabilisere markedet

- å sikre forsyningene
- å sikre rimelige priser på jordbruksvarer for konsumentene

Ved utviklingen av en felles landbrukspolitikk skal det tas hensyn til økonomiske, strukturelle og naturlige særtrekk i de enkelte medlemsland eller regioner.

For å oppnå målene nevnt i art. 39 skal en felles markedsordning for jordbruksvarer etableres. Etter varenes art skal ordningen ta en av de følgende formene;

- felles konkurranseregler
- en tvungen samordning av forskjellige nasjonale markedsordninger
- en europeisk markedsordning

Den felles ordningen kan omfatte alle midler som er nødvendige for å oppnå målene nevnt i art. 39, med forbehold om at det ikke skjer diskriminering mellom produsenter og konsumenter innenfor fellesskapet.

For å muliggjøre en felles landbrukspolitikk forutsettes det opprettet et eller flere struktur- og garantifond for landbruket. Det gjøres unntak fra de generelle konkurransereglene for jordbruksvarer og art. 42 trekker opp rammene for støtte.

Art. 43 (1) og (2) beskriver prosessen for utforming av felles jordbrukspolitikk. Så snart som traktaten er trådt i kraft skal kommisjonen kartlegge jordbrukspolitikken i medlemslandene ved å legge vekt på deres ressurser og behov. Etter høring i Den økonomiske og sosiale komiteen, skal Kommisjonen framlegge et forslag. På forslag fra Kommisjonen og etter høring av EF-parlamentet utsteder Rådet forordninger, direktiver eller vedtar beslutninger. Rådet kan bestemme at nasjonale ordninger skal erstattes med en eller annen felles ordning som nevnt overfor hvis;

- den felles organisasjon tilbyr medlemsland som blir berørt kompensasjon for tap av sysselsetting og levestandarden til berørte produsenter
- ordningene sikrer vilkårene for handel mellom medlemsland på linje med de i et nasjonal marked.

I følge art. 44 skal et medlemsland tillates å anvende et minimumsprisssystem i overgangsperioden hvis avskaffelse av toll og kvantitative restriksjoner mellom medlemsland fører til problemer som er i strid med art. 39. På slutten av overgangsperioden skal Rådet fastlegge systemet som skal anvendes innen rammen av den felles jordbrukspolitikken.

Inntil en form for felles ordning var etablert, skulle handel mellom medlemsland utvikles gjennom langsiktig avtale eller kontrakter mellom medlemsland. Disse avtalene eller kontraktene skulle gradvis fjerne ulike former for forskjellsbehandling innenfor fellesskapet og føre til en økning i handelsvolum mellom medlemslandene (Art. 45).

Art. 46 gir medlemsland rett til å avgiftsbelaste et annet medlemslands vare hvis varen er underkastet en nasjonal markedsorganisasjon eller interne regler som motvirker konkurransevilkår for lignende varer i et annet medlemsland.

Merknad

EF-landene hadde en betydelig matvareimport på 50-tallet og man lyktes derfor allerede først på 1960-tallet å etablere en felles landbrukspolitikk hvor et hovedsiktemål var øket selvforsyning. Utformingen av prispolitikk med en form for garantert minstepris og beskyttelse mot verdensmarkedet, førte til en rask produksjonsvekst. Gjennomføringen av, og de økonomiske forpliktelsen med landbrukspolitikken ble lagt til et fellesskapsorgan - FEOGA.

Allerede på slutten av 60-tallet så man faren for overproduksjon, men det lyktes ikke å bli enige om revisjon av landbrukspolitikken før på 80-tallet. Da hadde man i mellomtiden kommet opp i store overskuddsproblemer og måttet endre det finansielle grunnlaget for FEOGA for å kunne klare forpliktelsene til subsidiert eksport av overskuddet.

På det meste var 2/3 av EF's budsjett knyttet til landbrukspolitikken, men denne andelen blir nå redusert. Den høye budsjettandelen skyldes ikke bare

overskuddsproduksjon i landbruket, men illustrerer også at EF i liten grad har utviklet fellesfinansiering innen andre politikkområder.

2.3. FRI BEVEGELSE AV PERSONER, TJENESTER OG KAPITAL

2.3.1. Fri bevegelse av personer (art. 48-51).

Art. 48 og 49 beskriver en overgangsperiode for å oppnå fri bevegelse av arbeidskraft innenfor fellesskapet. I følge art. 48 skal det ikke være forskjellsbehandling på basis av nasjonalitet. Det kan bli noen unntak på basis av offentlig orden, sikkerhet og helse.

Mulige trusler mot levestandarden og sysselsettingsnivået i forskjellige områder og regioner skal det tas hensyn til.

2.3.2. Etableringsrett (art. 52-58).

I løpet av overgangsperioden skal restriksjoner på frihet for etablering for et medlemslands virksomhet, eller statsborger innen et annet medlemsland territorium, oppheves. Alle medlemslandenes virksomheter skal ha rett til å bruke areal og bygninger i territoriet til et annet medlemsland.

Virksomheter som er etablert i forhold til lovene i et medlemsland og som har registrert kontor, sentraladministrasjon eller prinsipielt forretningssted innenfor fellesskapet skal behandles likt med dette landets nasjonale virksomheter. Med virksomheter menes privatrettslige selskaper -innbefattet kooperativer-, og juridiske personer som faller inn under offentlig- eller privatrett (art. 58).

For å gjøre prosessen lettere skal regler og formelle kvalifikasjoner (vitnemål, etc.) harmoniseres før slutten av overgangsperioden (Art. 57).

Under henvisning til offentlig sikkerhet, offentlig orden og offentlig helse kan noen unntak fra etableringsfrihet godtas.

2.3.3. Tjenester (art. 59-66).

Restriksjoner på fri bevegelse av tjenester innenfor fellesskapet skal avskaffes i løpet av overgangsperioden. Rådet kan gi de samme rettigheter til statsborgere fra alle medlemsland som er etablert innenfor fellesskapet. Tjenesteytere kan utøve sin virksomhet i et land på samme vilkår som landets egne statsborgere.

Art. 60 gir definisjonen av tjenester. I følge den omfatter 'tjenester' aktiviteter av;

- industriell karakter
- kommersiell karakter
- håndverksmessig karakter
- yrkesmessig karakter

Hvis restriksjoner ikke kan avskaffes, skal de anvendes uten diskriminering på basis av nasjonalitet.

2.3.4. Kapital (art. 67-73)

Målet med reglene er å oppnå så fri bevegelse av kapital som mulig. Alle restriksjoner for kapitalbevegelser innenfor medlemskapet skal fjernes. Ingen diskriminering på basis av nasjonalitet, oppholdssted, eller det landet kapital skal investeres i, aksepteres.

Samme innenlandske regler skal være gyldig for kapital i et medlemsland uansett hvor kapitalen kommer fra.

Hvis kapitalbevegelser fører til forstyrrelser i kapitalmarkedets funksjon i landet, kan noen reguleringer introduseres.

Merknad

Fri bevegelse av kapital og tjenester og etableringsrett i medlemsland er stort sett oppnådd. Men fri bevegelse av mennesker innenfor EF-området er fortsatt begrenset. Gjenstående hindringer forutsettes fjernet innen utgangen av 1992.

2.4. TRANSPORT (art. 74-84).

Målene for Romatraktaten forutsetter også en felles transportpolitikk. Reglene under dette avsnitt er relevant for jernbane, veitransport og innlands vannveier (elver, kanaler). Rådet kan treffe beslutning om hvorvidt passende bestemmelser skal fastsettes for sjø- og luftfart.

Hvis praktisering av reglene som følge av prinsippene for ordningen av transportvesenet kan påvirke levestandard eller sysselsettingsnivå i visse områder, skal Rådet ta hensyn til behovet for en tilpasning. Noe støtte kan være aktuelt under visse betingelser (art. 77). I beslutningsprosessen skal Kommisjonen ta hensyn til regional økonomisk politikk og konkurransereglene.

Diskriminering på basis av nasjonalitet eller mottakersted skal avskaffes. Anvendelse av vilkår eller avgift for å beskytte en eller annen industri skal ikke godtas.

Avgifter i forbindelse med grensekryssing skal reduseres til et rimelig nivå.

3. FELLESSKAPETS POLITIKK

3.1. FELLES REGLER

3.1.1. Konkurranseregler (art. 85-94).

Alle slags avtaler eller misbruk av dominerende posisjon i markedet som kan påvirke handelen mellom medlemsstater og som kan hindre, begrense eller fordreie konkurransen i fellesskapet, skal være forbudt. I tilfelle av overtredelse foreslår Kommisjonen passende midler til å bringe denne til opphør eller den kan la medlemsstatene anvende nødvendige midler for å forbedre situasjonen.

Dumping, art. 91

Art. 91 gjelder bare for medlemsland og er beregnet på

overgangsperioden inntil EF er etablert som tollunion.

Statsstøtte Art. 92-94

Alle form for statsstøtte/støtte som fordreier konkurransen er uforenelig med konkurransereglene i fellesmarkedet. Støtten er forenelig hvis den er;

- av en sosial karakter og er til konsumenten
- gitt på grunn av naturkatastrofe eller andre særlige forhold
- for å fremme økonomisk utvikling i distrikter hvor levestandarden og sysselsettingsnivået er lavt.
- viktig for virkeliggjørelsen av felles prosjekter og for å forbedre forstyrrelser i medlemstatenes økonomi.

Rådet kan godkjenne annen støtte med kvalifisert flertall og i visse tilfelle ved enstemmighet.

3.1.2. Fiskale bestemmelser (art. 95-99)

Anvendelse av innenlandske avgifter innenfor fellesmarkedet for å beskytte egne varer er forbudt, og det er heller ikke anledning til å refundere avgifter ved eksport til et annet medlemsland. Art. 99, som er en ny bestemmelse fra Enhetsakten, gir Rådet fullmakt til ved enstemmighet å fatte beslutninger om felles regler for merverdiavgift og andre indirekte skatter, med sikte på å få det indre marked til å fungere.

3.1.3. Harmonisering av lovgivning (art. 100-102)

Rådet skal utstede regler som er nødvendig for etablering av fellesmarkedet og vedta foranstaltninger for tilnærming mellom medlemsstatene. Art. 102 åpner for at en medlemsstat kan anvende nasjonale bestemmelser med begrunnelse i art.36, eller beskyttelse av miljø/arbeidsmiljø.

Merknad

Det er gjennom direktiv gjort visse unntak fra konkurransereglene for samvirkeforetak.

Antidumpingtiltak EF anvender overfor tredje-land er basert på GATT's regler.

Opprinnelig kreves det enstemmighet for direktiv om harmonisering av landenes lovverk. Artiklene 100a og b, som er nye, åpner for flertallsbeslutning med sikte på å realisere det indre marked. Enkelte unntak er likevel opprettholdt.

3.2. ØKONOMISK POLITIKK

3.2.1. Økonomisk og monetær politikk (art. 102a)

Art. 102a understreker behovet for å skape en tilnærming innenfor økonomisk og monetær politikk. Det fastlegges prosedyre for institusjonelle endringer dersom det er nødvendig for videre utvikling av økonomisk og monetær politikk.

Merknad

Art. 102a ble tilføyd med enhetsakten (se Merknader s.20).

3.2.2. Konjunkturpolitikk (atr. 103)

Medlemslandene skal ta hensyn til fellesmarkedets mål når det gjelder deres konjunkturpolitikk. Rådet kan utstede nødvendige direktiver som passer til den aktuelle situasjonen.

3.2.3. Betalingsbalanse (art. 104-109)

Medlemslandene skal føre en økonomisk politikk som sikrer likevekt i betalingsbalansen, bevarer tilliten til landets valuta, høyt sysselsettingsnivå og stabilt prisnivå.

Hvis et medlemsland kommer i fare med negativ betalingsbalanse, skal Rådet og Kommisjonen komme med passende anbefalinger og støtte som f. eks. ved å prioritere import fra landet og ved å la landet praktisere en beskyttende handelspolitikk.

Det etableres et rådgivende monetært utvalg som skal arbeide for samordning av penge- og valutapolitikken.

3.2.4. Handelspolitikk (art. 110-116)

Art. 110 slår fast at medlemslandene skal samarbeide som en

tollunion. Art. 111 og 112 regulerer overgangsperioden i handelsområdet. På slutten av overgangsperioden skal felles handelspolitikk baseres på ensartede prinsipper, særlig når det gjelder forandringer i tolltariff, inngåelse av tariff- og handelsavtaler, målene til liberalisering, eksportpolitikk og beskyttelsesforanstaltninger mot dumping eller subsidier. I internasjonale spørsmål av økonomisk karakter opptrer medlemslandene i fellesskap.

3.3. SOSIAL POLITIKK

3.3.1. Sosiale bestemmelser (art.117-122)

Gjennom regler og direktiver skal medlemslandene forbedre arbeidsvilkårene, den sosiale tryggheten og levestandarden til arbeidere. Rådet skal vedta minimumskrav ved utstedelse av direktiver når det gjelder vilkår og tekniske regler. Art. 119 fastsetter likelønn for menn og kvinner for samme jobb.

3.3.2. Det europeiske sosialfondet (art. 123-128)

For å forbedre beskeftigelsesmulighetene innenfor fellesmarkedet og dermed heve levestandarden, opprettes et europeisk sosialfond. Fondet administreres av Kommisjonen. Art. 125 regulerer hvilke formål som kan finansieres via fondet.

Merknad

Bestemmelsene i Romatraktaten om sosialpolitikk er rettet mot forholdene i arbeidslivet. Den "forbedring" av dette kapitlet som Enhetsakten medførte, går på at Kommisjonen skal utvikle dialogen mellom partene i arbeidsmarkedet. Man skal også arbeide for stadig bedre bestemmelser om beskyttelse av arbeidstakernes sikkerhet og helse. Man skal likevel unngå administrative, rettslige- og finansielle byrder som begrenser utviklingen av små og mellomstore bedrifter.

3.4. DEN EUROPEISKE INVESTERINGSBANK (art. 129-130)

En europeisk investeringsbank opprettes av medlemsstatene. Banken skal bidra til balansert og kontinuerlig utvikling av fellesmarkedet ved å hjelpe til med finansiering av prosjekter i mindre utviklede områder, og større prosjekter av felles interesse.

Etter art. 129 ble Den europeiske investeringsbank opprettet i 1958.

3.5. ØKONOMISK OG SOSIAL SAMHØRIGHET (art.130a-130f)

For å fremme en harmonisk utvikling skal fellesskapet utvikle og fortsette med sin innsats som styrker økonomisk og sosial samhørighet. Fellesskapet skal arbeide for å redusere ulikhet mellom forskjellige regioner og forbedre de minst begunstigede områdenes stilling. Medlemslandene skal ta hensyn til dette målet når de fører og samordner sin økonomiske politikk. Fellesskapet skal bruke midler fra strukturfondene, m.a.o. Det europeiske utviklings- og garantifond for landbruket, Det europeiske sosialfond, og Det europeiske fond for regionalutvikling.

Merknad

Avsnittet om økonomisk og sosial samhørighet er nytt. Dette er tatt inn i Romatraktaten som en klar konsekvens av at man ikke oppnår en balansert utvikling uten gjennom forskjellige styringsmekanismer. Bestemmelsene innebærer at bruken av de forskjellige fondene skal ses i sammenheng, og at bevilgningene blir fordoblet.

3.6. FORSKNING OG TEKNOLOGISK UTVIKLING (art.130f-130q)

Målet er å styrke den vitenskapelige og teknologiske basisen for europeisk industri og gjøre den mer konkurransedyktig på internasjonalt nivå. For å oppnå målet skal fellesskapet; -oppmuntre mindre og mellomstore virksomheter,

forskningssentrene og universitetene i deres innsats for forskning og teknologisk utvikling.

-oppmuntre samarbeid både innenfor fellesskapet og på internasjonalt nivå slik at full utnyttelse av mulighetene oppnås.

-fremme utdanning og mobilitet for forskere i fellesskapet.

Et supplerende program som er en del av et flereårig rammeprogram kan bestemmes av medlemsstatene som skal finansiere det. Rådet skal vedta regler særlig for formidling av viten og tilgjengelighet for andre medlemmer.

Finansieringsvilkårene, herunder en deltakelse av fellesskapet, skal fastlegges samtidig med at programmet vedtas. Samlede kostnader for et program skal ikke overstige den finansielle rammen.

Merknad

Også dette avsnittet er nytt og vedtatt gjennom Enhetsakten. EF vedtar forskningsprogram som går over flere år. Programmene er med få unntak åpne for EFTA-landene og det har vært klare ønsker fra EF om at man deltar i størst mulig grad.

3.7. MILJØ (art. 130r-130t)

EFs arbeide med miljøspørsmål har til hensikt å

- bevare, beskytte og forbedre kvaliteten på miljøet
- bidra til å beskytte menneskenes helse
- sikre forsiktig og fornuftig utnytting av naturressursene.

Tiltak bygger på prinsippene om forebyggende arbeide, utbedring av miljøskader ved kilden og at den som forurensar skal betale for det. Samarbeid med tredje land og internasjonale organisasjoner er også aktuelt.

Etter forslag fra Kommisjonen og høring av EF-parlamentet treffer Rådet foranstaltninger som skal iverksettes av fellesskapet. Medlemsstater kan opprettholde eller innføre strengere beskyttelsesregler enn de som ble vedtatt i fellesskapet.

Merknad

Lovhjemmelen for miljøpolitisk samarbeide er ny. EF har imidlertid hatt visse felles miljøpolitiske program siden FNs miljøtiår ble lansert i 1972.

4. DE OVERSJØISKE LANDENE OG TERRITORIENE

(art. 131-136a)

De ikke-europeiske landene og territoriene som har et spesielt forhold til Belgia, Danmark, Frankrike, Italia, Nederland og Storbritannia benevnes 'land og territorier'.

Målet med assosiering er å etablere et nært økonomisk forhold mellom 'land og territorier' og fellesskapet og å fremme økonomisk og sosial utvikling i disse.

Medlemslandene skal anvende samme samhandelsregler til 'land og territorier' som traktaten anvender gjensidig. Hvert land eller territorium anvender i sin samhandel med øvrige 'land eller territorier' og medlemsland samme regler som det anvender til medlemslandet med hvilket det har særlige forbindelser.

Merknad

Disse bestemmelsene må forstås ut fra at koloniområdene hadde stor betydning midt på 50-tallet. Koloniene er nå i hovedsak avviklet og samarbeidet ivaretatt gjennom "Lomè-avtalen" som er en bistandsavtale med handelspreferanser.

5. FELLESSKAPETS INSTITUSJONER**5.1. BESTEMMELSER VEDRØRENDE INSTITUSJONENE (art. 137-198)**

Dette avsnittet beskriver institusjonene i fellesskapet; EF-parlamentet, Rådet (ministerrådet), Kommisjonen, Domstolen, Den økonomiske og sosiale komiteen, hvordan disse organisasjonene etableres, deres ansvarsområder, avstemmingsregler, etc. (se Notat 1/89,LU)

5.2. FINANSIELLE BESTEMMELSER (art. 199-209)

Fellesskapets inntekter og utgifter bør regnes for hvert regnskapsår og opptas i budsjettet. Art. 200 gir grunnlag for finansielle bidrag av de første seks medlemsland med forbehold om forandringer som Rådet kan bestemme. Fellesskapets egne ressurser, særlig inntekter fra den felles tolltariffen skal erstatte en del av bidragene hvis Rådet beslutter det. Art. 203-204 beskriver hele prosessen for forberedelse og godkjenning av budsjettet i detalj. Videre er en revisjonsrett opprettet. Primært kontrollerer retten realisering av budsjettet.

Merknad

Med basis i Romtraktaten er det Rådet som fastsetter finansieringen av fellesskapet. Det forutsettes at fellesskapets egne inntekter fullt ut skal dekke budsjettet. Med egne inntekter menes toll, avgifter og andel av merverdiavgiften. I tillegg beregnes også en avgift knyttet til bruttonasjonalproduktet.

6. ALMINNELIGE OG AVSLUTTENDE BESTEMMELSER (art. 210-248)

Fellesskapet har status som juridisk person. I hvert enkelt medlemsland får fellesskapet like retter som en juridisk person under dette landets regler. Kommisjonen representerer fellesskapet.

Det europeiske kull- og stålfelleskapet, Det europeiske økonomisk fellesskapet og Det europeiske atomenergi fellesskapet blir en del av De europeiske Fellesskapene og inngår under den felles administrasjon for disse fellesskaper.

For inngåelse av avtaler mellom fellesskapet og et eller annet land eller en internasjonal organisasjon skal det forhandles med Kommisjonen. Disse avtalene skal avsluttes av Rådet etter høring av EF-parlamentet. Slike avtaler er bindende for fellesskapets institusjoner og medlemslandene.

Kommisjonen skal opprettholde forbindelser med organene til De forenede nasjoner, deres særorganisasjoner og til GATT. Traktaten skal ikke hindre utforming av regionale unioner mellom Belgia, Luxembourg og Nederland.

Så lenge avtaler er forenelige med prinsippene i denne traktaten skal ikke rettigheter og forpliktelser som er konsekvenser av disse avtalene med ett eller flere medlemsland og med tredje land påvirkes.

Art. 236 beskriver gjennomføring av traktatsendring etter forslag fra et eller flere medlemsland.

En europeisk stat kan søke om å bli medlem av fellesskapet. Søknaden leveres til Rådet som skal treffe avgjørelse med enstemmighet etter høring av Kommisjonen og EF-parlamentet som skal uttale seg med absolutt flertall av sine medlemmer. Vilkårene for opptakelse og tilpasning må avgjøres mellom medlemsstatene og den søkende staten.

Fellesskapet kan inngå en avtale med en tredje stat eller en internasjonal organisasjon. Disse avtaler inngås av Rådet som skal treffe avgjørelse med enstemmighet etter uttalelser fra EF-parlamentet som uttaler seg med absolutt flertall.

I følge art. 240 er Roma traktaten inngått for ubegrenset tid.

Merknad

Irland, som har formannskapet i EF første halvår 1990, har i henhold til art. 236 foreslått at det settes i gang arbeide med å etablere en økonomisk- og monetær union.

Forslag om en slik union er framlagt i "Delors rapport" i april 1989 som Rådet sluttet seg til i juni 1989.

Den formelle opprettelsen av en økonomisk union kan skje gjennom tillegg til Romatraktaten eller ved en ny traktat på samme måte som Enhetsakten framstår som en ny traktat som hjemler det utenrikspolitiske samarbeidet.

Enhetsakten hadde som en av sine viktige funksjoner å skulle forenkle beslutningsprosessen i EF med sikte på større kraft

i gjennomføringen av det indre marked. Disse endringene medførte også at EF-parlamentet fikk flere saker til høring. Det kan være grunn til å peke på at EF-parlamentet ikke er et parlament i vanlig forstand fordi man ikke har noen lovgivende myndighet. Den lovgivende myndighet i EF ligger hos "Rådet" som er stats- og regjeringssjefene i medlemslandene, eller i "Ministerrådet" som er fagstatsrådene innen de respektive områder for saker av mere "departemental" karakter.

Fra EF-parlamentet er det et klart ønske om å få mere makt, og i forbindelse med Irlands forslag om traktatdrøftinger er det reist spørsmål om samtidig å vurdere parlamentets posisjon.

Vedlegg I

Liste omhandlet i Romaraktatens artikkel 38.

Posisjon i Brussel Nomenklaturen	Vareslag
Kapittel 1	Levende dyr
Kapittel 2	Kjøtt, fleisk og spiselig slakteavfall
Kapittel 3	Fisk, krepsdyr og bløtdyr
Kapittel 4	Melke- og meieriprodukter; fugleegg; naturlig honning
Kapittel 5	
05.04	Tarmer, blærer og mager av andre dyr enn fisk, hele eller i styker
05.15	Animalske produkter ikke nevnt eller innbe- fattet annet sted; døde dyr av de slag som hører inn under kapitlene 1 eller 3, utjenlige til menneskeføde
Kapittel 6	Levende trær og andre planter; løker, røtter og liknende; avskårne blomster og blad til pyrd
Kapittel 7	Grønnsaker, planter, røtter og knoller, spiselige
Kapittel 8	Spiselige frukter og nøtter; skall av sitrus- frukter og meloner
Kapittel 9	Kaffe, te og krydderier, unntatt mate (posisjon 09.03)
Kapittel 10	Korn
Kapittel 11	Mølleprodukter; malt; stivelse; gluten; inulin
Kapittel 12	Oljeholdige frø og frukter; forskjellige andre frø og frukter; planter til industrielt eller medisinsk bruk; halm og fôrplanter.
Kapittel 13	
ex 13.03	Pektin
Kapittel 15	
15.01	Smult og annet presset eller smeltet svine- fett; fett av fjærfe, presset eller smeltet
15.02.	fett (herunder talg) av storfe, sauer eller geiter, rått eller smeltet, herunder "premier jus"
15.03	Solstearin og oleostearin (presstalg); ister- olje, oleomargarin og talgolje, ikke emulgert, oppblandet eller på annen måte be- arbeidd
15.04	Fett og oljer, også raffinerte, av fisk eller sjøpattedyr
15.07	Vegetabiliske fete oljer, flytende eller faste, rå, rensede eller raffinerte
15.12	Animalske og vegetabiliske oljer og fett-

	stoffer, hydrogenerte, også raffinerte, men ikke videre bearbeidd
15.13	Margarin, kunstsmult og annet tilberedt spisefett
15.17	Reststoffer etter behandling av fettstoffer eller animalsk og vegetabilsk voks
Kapittel 16	Varer av kjøtt, fleisk, fisk, krepsdyr og bløtdyr
Kapittel 17	
17.01	Roe- og rørsukker i fast form
17.02.	Annet sukker; sirup og annet flytende eller oppløst sukker; kunsthonning, også blandet med naturlig honning; karamell
17.03	Melasse, også avfarget
Kapittel 18	
18.01	Kakaobønner, hele eller knuste, også brente
18.02	kakaoskall og kakaoavfall
Kapittel 20	Produkter av grønnsaker, frukter og andre plantedeler
Kapittel 22	
22.04	Druesaft, gjærende eller hvis gjæring er avbrutt på annen måte enn ved tilsetning av alkohol
22.05	Vin og friske druer, herunder druesaft tilsatt alkohol
22.07	Andre gjærede drikkevarer (F.eks. eplevin, pærevin og mjød)
Kapittel 23	Reststoffer og avfall fra næringsmiddelindustrien; tilberedt dyrefôr
Kapittel 24	
24.01	Tobakk, ubearbeidd; avfall av tobakk
Kapittel 45	
45.01	Naturlig kork, ubearbeidd, knust, granulert eller malt; korkavfall
Kapittel 54	
54,01	Lin, ubearbeidd eller bearbeidd, men ikke spunnet; stry og avfall (herunder opprevne filler) av lin
Kapittel 57	
57.01	Hamp (Cannabis sativa), ubearbeidd eller bearbeidd, men ikke spunnet; stry og avfall av hamp (herunder opprevne filler og tau).

NOTAT 16/89 STRØM, BJØRN: NORGE OG EF-EFTA PROSESSEN

LANDBRUKETS UTREDNINGSKONTORS RAPPORTSERIE:

RAPPORT 1/89 STEINAR HELGEN, NILS KRISTIAN NERSTEN og ODDBJØRN
RISETH: KONSEKVENSER FOR JORDBRUKSINNTÆKTENE AV ET
EVENTUELT EF-MEDLEMSKAP BEREGNET VED HJELP AV
MODELLBRUKSSYSTEMET

RAPPORT 2/89 NORDNES, ODDVAR M: RAMMEBETINGELSER FOR
SVINEPRODUKSJONEN

1990

NOTAT 1/90 STRØM, BJØRN: UTVIKLINGEN AV INTERNASJONALE
ORGANISASJONER ETTER KRIGEN

NOTAT 2/90 NORDNES, ODDVAR M: OECDs LANDBRUKSPOLITISKE ROLLE

NOTAT 3/90 STRØM, BJØRN: NORGE, EF og EFTA

NOTAT 4/90 HAGELIA, AYSE M BULAK: ROMATRAKTATEN - EN
KORTFATTET PRESENTASJON

NOTAT 5/90 STRØM, BJØRN: OPINIONSHOLDNINGER I
EUROPASPØRSMÅLET

NOTAT 6/90 NORDNES, ODDVAR M (red): SAMLING AV KRONIKKER OM
EF